

Etuuspalvelut
Lakiyksikkö
Toimeentuloturvaetuuksien osaamiskeskus

17.3.2020

17/010/2020

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta 18.3.2020 / HE 13/2020 vp

Kansaneläkelaitoksen asiantuntijalausunto

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on pyytänyt Kansaneläkelaitokselta (Kela) lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta.

Esityksen tarkoituksena on tarkentaa kuntouttavan työtoiminnan järjestämistä ja tuottamista koskevaa sääntelyä. Lisäksi lakiin lisättäisiin kuntouttavan työtoiminnan sisällön määrittelyä koskeva säännös. Kuntouttavaan työtoimintaan tulisi aina sisältyä myös henkilön tarvitsema tuki ja ohjaus. Lisäksi aktivointisuunnitelmaan ja monialaiseen työllistymissuunnitelmaan tulisi kirjata kuntouttavan työtoiminnan tavoite sekä henkilölle annettava tuki ja ohjaus kuntouttavan työtoiminnan aikana.

Kela kannattaa esitettyjä muutoksia. Kuntouttavan työtoiminnan tavoitteellisuus ja velvoittavuus edistää siirtymistä kuntouttavasta työtoiminnasta työllistymiseen ja julkisiin työvoimapalveluihin. Juuri asiakkaan tavoitteen määrittely luo parhaimmillaan lähtökohdan prosessimaiselle toimintakykyä ja työllistymistä edistävälle polulle, ja asemoi samalla kuntouttavan työtoiminnan suhteessa muiden toimijoiden palveluihin. Kela näkemyksen mukaan tavoite tulisi määritellä asiakkaalle tehdyn toimintakykyarvion perusteella. Tällöin tavoite olisi mahdollisimman yksilöllinen ja ohjaisi sosiaalitoimen asiantuntijaa valitsemaan asiakkaan kanssa tilanteeseen soveltuvan kuntouttavan työtoiminnan paikan tai sen sijaan kumppanin järjestämän palvelun kuten nuoren ammatillisen kuntoutuksen.

Ehdotetun 13 a §:n 2 momentin mukaan kuntouttava työtoiminta on sovitettava yhteen henkilön tarvitsemien sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalvelujen, julkisten työvoimapalvelujen sekä muiden palvelujen ja tukitoimien kanssa. Kelan näkemyksen mukaan on hyvä, että palvelujen ja tukitoimien yhteensovittamisesta mainitaan laissa. Jotta muiden palveluiden yhteensovittaminen todellisuudessa toteutuisi, lain tasolla tulisi säätää myös eri toimijoiden välillä tehtävästä yhteistyöstä. Kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 8 §:ään tai 13 a §:ään voisikin lisätä maininnan, että kunnan on aktivointisuunnitelmaa laadittaessa ja päivitettäessä tehtävä yhteistyötä henkilön kannalta tarpeellisten toimijoiden kanssa. Tällaisia toimijoita ovat esimerkiksi Kela, Ohjaamot ja nuorten työpajat.

Lakiesityksessä ei ehdoteta muutoksia kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain soveltamisalaa koskevaan 3 §:ään. Kela toteaa, että

kuntouttava työtoiminta on lain mukaan tarkoitettu työttömälle tai toimeentulotuen saajalle. Sen sijaan kuntouttavaa työtoimintaa ei ole lain soveltamialasäännöksen perusteella suunnattu kuntoutusrahan saajalle. Toimeenpanossa on noussut esille tilanteita, joissa kuntouttavaan työtoimintaan osallistuneelle työttömyysetuuden saajalle on myönnetty Kelan kuntoutus. Tällöin henkilöllä on oikeus hakea toimeentulon turvaamiseksi kuntoutusrahaa. Asiakkaan ei ole kuitenkaan pakko hakea kuntoutusrahaa vaan hän voi valita, kummalla etuudella toimeentulonsa turvaa. Jos asiakas valitsee kuntoutusrahan, Kelan havaintona on, että osassa kunnista asiakkaan kuntouttava työtoiminta tästä syystä lakkautetaan, vaikka kuntouttava työtoiminta olisi edelleen asiakkaalle tarkoituksenmukaista toimintaa.

Toimeentulotuen saajilla tilanne on vielä hankalampi. Kuntoutusraha on ensisijainen etuus toimeentulotukeen nähden. Jos kuntouttavassa työtoiminnassa olevalle toimeentulotuen saajalle on myönnetty Kelan kuntoutus, hänen on haettava kuntoutusraha. Tällöin kuntouttava työtoiminta lakkautetaan.

Kela ehdottaa, että kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa säädettäisiin henkilölle mahdollisuus jatkaa kuntouttavassa työtoiminnassa, vaikka henkilölle myönnettäisiin kuntoutusraha Kelan järjestämän kuntoutuksen tai muun tahon järjestämän kuntoutuksen perusteella. Kuntouttava työtoiminta on voitava yhteensovittaa henkilön tarvitsemien muiden palveluiden ja tukitoimien kanssa eikä näiden ajalta maksettava kuntoutusraha saa estää henkilön oikeutta tarvitsemaansa kuntouttavaan työtoimintaan.

Esityksellä ei ole suoraa vaikutusta työttömyysturvan toimeenpanoon. Kuntouttavan työtoiminnan ajalta työttömyysetuus maksetaan korotettuna ja osallistumispäiviltä maksetaan kulukorvausta, minkä johdosta Kela seuraa kuntouttavaan työtoimintaan osallistumista.

Pasi Pajula
toimeentuloturvaetuuksien osamiskeskuksen päällikkö